

Ir. Jan Paul van Soest:

VRROM kijkt alleen nog maar toe

“Op de keeper beschouw, hinkt het Landelijk Afvalbeheersplan-2 op twee gedachten. Enerzijds is het gestoeld op de klassieke gedachte waarin tonnen en kilogrammen afval centraal staan, anderzijds kom je ook flarden van het ‘nieuwe denken’ tegen met milieudruk als dominante factor.

Kortom: vlees noch vis. Om beleid te maken, zal je keuzes moeten maken. En dat komt in LAP-2 onvoldoende uit de verf. Kennelijk ontbreekt het aan idealen dan wel aan politieke moed. Van ambitie is nauwelijks meer sprake.”

“Die flarden van het nieuwe denken bevatten waardevolle elementen. De beleidsmakers lijken een nieuwe weg ingeslagen te zijn, waarin levenscyclusanalyses en milieudruk de overhand hebben. Een aanpak die hoop voor de toekomst geeft. Als de lijn maar ver genoeg wordt doorgetrokken, verliest tegen dat licht gezien het begrip afval zelfs zijn betekenis. Er resten dan immers alleen maar nuttige toepassingsmogelijkheden als voorloper van een materialenplan. In het LAP-2 wordt zelfs erkend dat een volgend LAP een materialenplan moet zijn.

Wie vervolgens wat dieper graaft in de materie ziet zijn hoop echter snel in rook opgaan. Concrete doelstellingen, bijvoorbeeld met betrekking tot het terugdringen van uitgestoten hoeveelheden CO₂ of NO_x door materiaalketens worden niet genoemd.

Het LAP-2 wekt de indruk dat, na de eerste sport (of trede) (storten) van de aloude ladder van Lansink, alles wat volgt maar aan de markt moet worden overgelaten. Sturing is daarbij taboe. Er wordt kennelijk niet meer naar gestreefd om hoger op de ladder te komen.

Gemiste kans

Ik zie dat als een gemiste kans. Bij elke trede van de ladder van Lansink had de milieudruk centraal moeten staan. Sterker nog: voor elke specifieke afvalstroom kan de maximale milieudruk gedefinieerd worden. Nu lijkt de in gang gezette denkrichting abrupt te blokkeren. Maar ik ken geen enkele LCA-studie waarin overtuigend naar voren komt dat integraal verbranden beter is dan recycleren. Het stortverbod heeft duidelijk aangetoond dat om hoger op de

ladder te eindigen sturing noodzaak is én werkt. Vanwaar dan die ‘laissez faire’ houding? Een signaal dat het LAP-2 bijvoorbeeld uitzendt, is dat uitbreiding van verbrandingscapaciteit prima is. Een stap die een veel milieuvriendelijker verwerkingsmethode als recycling wegdrukt. Ik kom tot deze overtuiging op basis van een soortgelijke ontwikkeling die we zien bij de energievoorziening. Nieuwe kolencentrales moeten de verwachte vraag naar energie opvangen. Deze kapitaalintensieve investeringen renderen echter alleen als zij vol last draaien. En daarmee drukken ze decentrale duurzame energie-opties uit de markt. Als de uitbreiding van kolenvermogen eenmaal een feit is, of het ‘point of no return’ is gepasseerd, dan zien we vervolgens dat alternatieve vormen van energievoorziening als windturbines of zonnepanelen het steeds moeilijker krijgen. De dan heersende marktstructuur staat dit niet toe: de kapitaalintensieve oplossingen kunnen, nee moeten zelfs tegen marginale variabele tarieven aanbieden om hun capaciteit maximaal te benutten. Er valt dan gewoon niet meer tegen op te boksen. Begrijpelijk vanuit een perspectief van eigendom van een AVI of een kolencentrale, maar een drama voor de ‘BV Nederland’. Toch lijkt het LAP-2 precies die kant uit te sturen.

Stuur op milieudruk

Een systematiek van heffingen heeft in het verleden zijn waarde bewezen. Leg de hoogste prijsprikkels op de verwijderingswijze met de hoogste milieudruk. Bij verbranden zou je daar zelfs nog een gradering in aan kunnen brengen als je eveneens het energierendement van verbranden meeneemt. In het LAP-2 ge-

beurt dat niet. Is de verborgen agenda soms dat die arme gemeenten met hun langlopende contracten met afvalverbrandingsinstallaties moeten worden ontzien? Als dat het geval is, dan zijn er toch creatievere oplossingen mogelijk? Een optie zou ook kunnen zijn: niet ingrijpen tijdens de looptijd van contracten, maar zodra nieuwe contracten aan de beurt zijn, dan de heffingensystematiek uit de kast te halen. Een andere invalshoek is de milieudruk al bij de ontwerpfasen van materialen onder ogen te zien. Door al in het meest prille stadium te focussen op wat er aan het einde van de keten mogelijkwijze staat te gebeuren, wordt de basis gelegd voor een optimale verwerkingsmethodiek. Ga daarbij niet van de veronderstelling uit dat dit vliegwieltje op eigen kracht in beweging komt. Afval is net water dat nu eenmaal naar het laagste punt blijft stromen. De overheid moet daar richting aan geven door te stimuleren en te faciliteren. Uitwerking van een materiaalketenbeleid zou de hoogste prioriteit moeten hebben. Daarmee is de milieudruk omlaag te brengen. Nu zou dan ook doorgepakt moeten worden. Het is niet te begrijpen dat het LAP-2 zo hamert op marktwerking, alsof we juist de afgelopen maanden niet hebben geleerd dat marktwerking niet zonder goede overheidssturing kan.”